

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vesihuollon yksityistämisen rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juho Kauton /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 477/2019 vp:

Miten hallitus aikoo lainsäädännöllä turvata sen, ettei ihmisille välttämättömiä asioita ja toimintoja alisteta voittoa tavoitteleville yrityksille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Puhdas vesi on perustarve. Sen saatavuuden turvaava vesihuolto on luonnollinen monopoli, jonka toimintaa on tarpeen valvoa ja säännellä. Voimassa oleva vesi- ja vesihuoltolainsäädäntö turvaa sen, että kuntien rooli säilyy vahvana vesihuoltopalveluiden järjestämisessä, vesihuoltopalvelujen hinta pysyy kohtuullisena ja Suomen vesivarat säilyvät kansallisena luonnonvarana.

Vesilaki (587/2011) turvaa Suomessa vesivarojen kestävästä käytöstä. Vesilain mukaan maaperässä olevaan pohjaveteen tai pintaveteen ei voi saada omistusoikeutta. Ulkomaalaiset tai kotimaisetkaan tahot eivät siten voi lain mukaan saada vesiluonnonvaroja omistukseensa. Vesilaissa (587/2011) säädetään sen sijaan perusteista, joilla omalla tai toisen alueella olevaa vettä voi saada käyttöönsä. Veden ottamiseen tarvitaan aluehallintoviraston myöntämä lupa, jos vedenotto voi haitallisesti muuttaa veden määrää tai laatua. Veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin vaatii kuitenkin aina luvan.

Vesilain mukaisessa vedenottoluvassa määrätään, mihin tarkoitukseen vettä saa käyttää. Vesihuoltolaitokselle myönnetyn luvan perusteella laitos voi ottaa vettä talousveden valmistamiseksi ja jakamiseksi verkostossaan yhdyskunnan tarpeisiin. Vesihuoltolaitos ei voi luvan mukaan käyttää vettä muuhun tarkoitukseen.

Vesilaissa säädetään myös siitä, miten erilaiset veden ottamistarpeet sovitetaan yhteen. Vedenotolupien myöntämisessä noudatetaan etusijajärjestystä (vesilain 4 luvun 5 §). Jos vettä ei riitä kaikkiin tarpeisiin, ensisijaisesti turvataan paikallinen vedenkäyttö eli talousveden saanti yksittäisille kiinteistöille ja yhdyskunnan vesihuoltoa varten paikkakunnalla. Näiden tarpeiden täytyttyä voidaan myöntää lupa ottaa vettä muuhun käyttöön paikkakunnalla, esimerkiksi paikallista teollisuutta varten, sekä lupa yhdyskuntien vesihuoltoon paikkakunnan ulkopuolisilla alueilla. Etusijajärjestyksessä viimeisenä on veden käyttö muun muassa teollisuuden tarpeisiin paikkakunnan ulkopuolella.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 477/2019 vp

Tällä hetkellä suomalaisten talousveden valmistamisesta vastaa noin 1 100 vesihuoltolaitosta, joiden talousveden toimituksen piirissä on hieman yli 90 % suomalaisista. Näistä noin 1 100 laitoksesta 68 % on asiakkaiden omistamia vesiosuuskuntia, 12 % osakeyhtiöitä ja 20 % kuntien liikelaitoksia, kuntien taseyksiköitä ja muita toimintamuotoja. Vaikka kunta tai kunnan omistama yhtiö ei itse olisikaan vesihuoltopalvelun tuottaja, on vesihuoltolaissa kuitenkin säädetty kunnan tehtäväksi kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti (5 §).

Vesihuollon maksuista säädetään vesihuoltolaissa (119/2001). Maksujen on oltava riittävät vesihuoltopalveluista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Lain mukaan maksujen on kuitenkin oltava kohtuulliset ja tasapuoliset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Lainsäädäntö edellyttää myös läpinäkyvyyttä vesihuoltolaitosten toiminnalta. Vesihuoltolaitoksen on laadittava toiminnastaan kirjanpitolain mukainen toimintakertomus ja esitettävä siinä ymmärrettävässä muodossa tilinpäätöstiedot sekä tiedot vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista. Laitoksen on julkistettava nämä tiedot sekä vesihuoltopalvelujensa hinnat ja niiden määräytymisperusteet yleisesti tietoverkossa.

Osana maa- ja metsätalousministeriön asettamaa Kansallista vesihuoltouudistusta, kevään 2020 aikana selvitetään nykyisen vesihuoltolainsäädännön toimivuus sekä kansainväliset kokemukset vesihuoltolaitosten talouden ja toimivuuden valvonnasta. Selvityksen perusteella arvioidaan tarpeet lainsäädännön tarkistamiseen.

Helsingissä 20.2.2020

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä